

Open in app ↗

Search

Desi Stack · Following

Member-only story

The Dunning-Kruger Effect

Original draft of an article in Marathi in the newspaper Sakal

3 min read · Just now

Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

Share

More

तिसऱ्या मंडू

डॉ. योगेश हरिभाऊ कुलकर्णी

दखण्डी फेब्रुवारी महिना येऊ लागला की, देशात अर्थतज्जांची लाट येते. कारण अर्थसंकल्प घोषित होणार असतो म्हणून. केंद्रीय स्पर्धाप्रक्षेची तयारी करणारा रमेशही त्याला कसा अपवाद असेल? तो कररचना, अनुदान आणि वित्तीय घोषणांवर आत्मविश्वासाने बोलायला लागतो, अगदी अर्थमंत्रांच्या हांगाम असतो तेव्हा रमेश क्रिकेट-विश्लेषक होऊन जातो. टीव्हीवर खेळपट्टी वर्घन ती कोणला साथ देणेला, याचा अंदाज तो छातेठोकपणे सांगतो. जगात कोटेही युद्धाचे वरे वाहायला लागले की रमेश सामरिकानीतिज्ञ म्हणून तरार. कोणी, कुनून आणि किती सेव्य तैनात केले पाहिजे, याचा सधोरील आपाहुदाच तो जाहीर करतो. एढण्या विविध विषयात मुशाफिरी करणाऱ्या रेशेशाला वैयक्तिक अणुवात 'प्रीलिम परीक्षा' काही सुटत नाहीय; अनेक वर्षे जाली तरी. वित्तीय टूट आणि व्यापारी टूट यांतील फक्क काय, या प्रश्नावर तो अजूनही गडवडतो. हे काही अपवादात्मक उदाहरण नाही. तुमच्या आसपास असे अनेक 'बहुआयामी तज्ज्ञ' तुम्ही पहिले असतोल, अशा अतिआत्मविश्वासी पण पोकल विद्वेच्या

उथळ पाण्याला खळखळाट फार

उदाहरणास 'डनिंग-क्रुगर इफेक्ट' मेंटल मॅर्डिल (मन: प्रारूप अथवा विचार-विचार) म्हणतात. सोच्या भाषेत, मराठीतील 'म्हणूनुसार 'उथळ पाण्याला खळखळाट फार'. हा एक 'कॉमिटिंग्ब बायास'चा (पूर्वग्रहीतवित विचारसरणी) प्रकार आहे जेथे अतल्या ज्ञान किंवा क्षमता असणाऱ्यांना आणण 'लय भारी' असा अतिविश्वास असतो.

१९९९मध्ये मानसशास्त्रज्ञ डेविड डनिंगा आणि जस्टिन क्रुगर यांनी हे 'मेंटल मॅर्डिल' जागासमोर आणले. यामाची कहाणी गंभीरीशी आहे. एका माणसाने चेहऱ्याकर लिंगाचा रस लावून दोन बँका लुटल्या, कारण त्याचा विश्वास हेताकी त्यामुळे तो सोसाईटीव्ही कॅमेन्यांना दिसणार नाही. पण त्याला स्वतःच्या अज्ञानाची जाणीव नव्हती. जितकं कर्मी माहीती असत, जितकं अपाल्याला माहीत नसल्याचंही माहीत नसत. त्यांच्याकडे स्वतःच्या कौशल्याचं अनूक मूल्यांकन करण्यासाठी पुरेशी माहीती नसते, त्यामुळे तो स्वतःला खूप दुश्शार समजतात. उल्लंघनी जे खेरे तज्ज्ञ असतात, ते अनेकदा स्वतःच्या क्षमतेवदल संकोच करतात, कारण त्यांना वाटतं की इतरांनाही तितकंच ज्ञान आहे. भारतात स्पर्धाप्रक्षेचा देणाऱ्यांमध्ये, टीव्ही-सोशल मीडियावरील चर्चामध्ये, आणि व्हॉट्सेप्स पाण्यांना हा आहे. आपल्यांकी प्रत्येकालाच

युनिवर्सिटीमध्यून पदवी घेलेले लोक भौगोलिक राजकारण, वैद्याकीय शास्त्र आणि राज्यवटाना यांवर निर्विवाद मतं मांडलाना दिसतात. कोविड-१९ च्या काळात, किंतीतरी लोक कोणती औषधं चालात हे तामणे सांगत होते. कंपन्यांमधील नुकतेच रूपू झालेले, नावाजेलेया कालेजमधून शिकालेले कर्मचारी अमेकदा बैठकीमध्ये अतिसोसाय कल्पना मांडतात, त्यामाच्या गुतांगुतीची त्यांना जाणीव नसते. अनुभवी व्यवस्थापक मात्र विचारपूर्वक निर्णय घेतात, जोखमी समजून घेऊन पुढे जातात. बोचवा निर्णय हे केवळ तांत्रिक अथवा आर्थिक वार्कावी अवलंबन नसतात. मानवी संबंध, कंपनीतील राजकारण हे भारी पडत असते आणि तेथे अमुभावाशिवाय गवळतर नसते. पहिल्यांदाच व्यवसाय करणारे काही उद्योजक, आपल्या आजमानु न पाहिलेल्या कल्पनांनी युल-मायक्रोसॉफ्टसारखी कंपनी उल्लेकणार असत्याचा आत्मविश्वास बाल्यातात. केवळ सदरीकरण आणि दुर्दैव विश्वास घेऊन ते बाजारात उडी घेतात. ज्ञानांना अभ्यास केला नसतो, अशा क्षेत्रात केवळ 'इप्रेशन' महत्वाचे उरत नाही, तर कामातून स्वतःला सिद्ध करावे लागते. 'डनिंग-क्रुगर इफेक्ट' समजून घेण्यामाचा उल्लंघनी खिलाली उडवणे नाही, तर स्वतःकडे दोक्षणे पाण्यांना हा आहे. आपल्यांकी प्रत्येकालाच

काही ना काही गोष्टी अज्ञात असतात. विशेषत: नवीन क्षेत्रांमध्ये, सांखेच काही 'इलॉन मस्क' नसतात की जेथे जाईल त्यात यश मिळवेल. सर्वसामान्याना यशासाठी गरज असते ती अपार कहावाची, बौद्धिक क्षमतेची आणि महत्वाचे म्हणजे नसेची; म्हणजेच 'मला माहीत नाही' हे स्वीकारण्याची आणि त्यात लाज न वाटायाची क्षमता. आणण या 'मेंटल मॅर्डिल'ने ग्रासले आहे का हे शोधण्यासाठी स्वतःला काही प्रसन विचालया. या विषयावर आत्मविश्वासाने बोलायला माझाकडे पुसास अनुभव आहे का?, मी अशा लोकांशी चर्चा केली आहे का, जे माझायाची असहमत आहेत किंवा ज्यांना अधिक माहीती आहे? मी ठाम बोलताय, पण हे खरंच ज्ञानावर आशारित आहे का?

भारतीय परंपरेतील एक सुंदर विचार आहे, खरा विद्वान तो नाही की ज्याला सगळु माहीत आहे, तर तो आहे ज्याला हे माहीत आहे की, 'आपल्याला अजून खूप काही माहीत नाही.' सोशल मीडियाच्या युात प्रत्येकाकडे एक माईक आहे. सवांना व्यक्त होण्याची मुशा आहे. अशा काळात, 'डनिंग-क्रुगर इफेक्ट' ही केवळ सबदिगिरीची गोष्ट नाही, तर दिसा दाखवणारे एक मानसिक होकावंत्र आहे. ते आपल्याला सांगते की, बोलायाआधी थांबून विचार कर, लिहिण्याआधी वाच, नेतृत्व करण्याआधी कार्यकर्ता हो.

उथळ पाण्याला खळखळाट फार

दरवर्षी फेब्रुवारी महिना येऊ लागला की, देशात अर्थतज्जांची लाट येते. कारण अर्थसंकल्प घोषित होणार असतो म्हणून. केंद्रीय स्पर्धाप्रक्षेची तयारी करणारा रमेशही त्याला कसा अपवाद असेल? तो कररचना, अनुदान आणि वित्तीय घोषणांवर आत्मविश्वासाने बोलायला लागतो, अगदी अर्थमंत्रांच्या अविर्भावात. एक-दोन महिन्यात, जेव्हा आयपीएलचा हंगाम असतो तेव्हा रमेश क्रिकेट-विश्लेषक

होऊन जातो. टीव्हीवर खेळपट्टी बघून ती कोणाला साथ देर्इल याचा अंदाज तो छातीठोकपणे सांगतो. जगात कोठेही युद्धाचे वारे वाहायला लागले की रमेश सामरिक-नीती तज्ज्ञ म्हणून तयार. कोणी, कुठून आणि किती सैन्य तैनात केले पाहिजे याचा सखोल आराखडाच तो जाहीर करतो. एवढ्या विविध विषयात मुशाफिरी करणाऱ्या रमेशला त्याच्या वैयक्तिक आयुष्यात 'प्रीलिम परीक्षा' काही सुट्ट नाहीये, अनेक वर्षे झाली तरी. त्याला अभ्यासक्रमातलं विचारलं की 'वित्तीय तूट आणि व्यापारी तूट यातील फरक काय?' तर तो अजूनही गडबडतो. त्याची विद्वत्ता क्हॉट्सॅपचे क्हिडीओ फॉरवर्ड करून, चहा पीत त्यावर जोरजोरात चर्चा कारण्यापुरतीच आहे खेरे तर, पण आव असा आणतो की विचारू नका. मला नक्की वाटते की आमचा रमेश हे काही अपवादात्मक उदाहरण नाहीये, तुमच्या आसपास असे अनेक 'बहूआयामी तज्ज्ञ' तुम्ही पहिले असतील. अशा अति-आत्मविश्वासी पण पोकळ विद्वत्तेच्या उदाहरणास 'डनिंग-क्रुगर इफेक्ट' मेंटल मॉडेल (मन: प्रारूप अथवा विचार-चित्र) म्हणतात. सोप्या भाषेत, मराठीतील म्हणीनुसार 'उथळ पाण्याला खळखळाट फार'. हा एक 'कॉग्निटिव बायस'चा (पूर्वग्रहदूषित विचारसरणी) प्रकार आहे जेथे अत्यल्प ज्ञान किंवा क्षमता असणाऱ्यांना आपण 'लयं भारी' असा जोरदार आत्मविश्वास असतो.

१९९९ साली मानसशास्त्रज्ञ डेक्हिड डनिंग आणि जस्टिन क्रुगर यांनी हे मेंटल मॉडेल जगासमोर आणले. यामागची कहाणी गंमतीशीर आहे. एका माणसाने चेहन्यावर लिंबाचा रस लावून दोन बँका लुटल्या, कारण त्याचा विश्वास होता की त्यामुळे तो सीसीटीकी कॅमेयांना दिसणार नाही! तो ना वेडा होता, ना नशेत होता, फक्त त्याला स्वतःच्या अज्ञानाची अजिबात जाणीव नक्हती. वेगळ्या भाषेत सांगायचं तर, "जितकं कमी माहिती असतं, तितकं आपल्याला माहित नसल्याचंही माहित नसतं." जे लोक नव्हेअसतात, त्यांच्याकडे स्वतःच्या कौशल्याचं अचूक मूल्यांकन करण्यासाठी पुरेशी माहिती नसते, त्यामुळे ते स्वतःला खूप हुशार समजतात. उलट जे खेरे तज्ज्ञ असतात, ते अनेकदा स्वतःच्या क्षमतेबद्दल संकोच करतात, कारण त्यांना वाटतं की इतरांनाही तितकंच ज्ञान आहे.

भारतीय संदर्भात हा परिणाम अनेक ठिकाणी दिसतो. स्पर्धा परीक्षा देणाऱ्यांमध्ये, टीव्ही-सोशल मीडियावरील चर्चामध्ये, आणि क्हॉट्सॅप युनिक्स्टीमधून पदवी घेतलेले लोक भौगोलिक राजकारण, वैद्यकीय शास्त्र आणि संविधान यावर निर्विवाद मतं मांडताना दिसतात. याची काही दैनंदिन आयुष्यात दिसणारी उदाहरणे पाहुयात.

कोविड-१९ च्या काळात, कितीतरी लोक कोणती औषधं चालतात हे ठामपणे सांगत होते. घरगुती उपाय, 'आजीबाईच्या बटव्यातील' औषधे, वेगवेगळे काढे सर्रास सुचवले जात होते, त्यांच्याकडे वैद्यकीय पार्श्वभूमी नसतानाही.

कंपन्यांमधील नुकतेच रुजू झालेले (फार नावाजलेल्या कॉलेजमधून शिकलेले) कर्मचारी अनेकदा बैठकींमध्ये अतिसोप्या कल्पना फार ठामपणे मांडतात, त्या मागच्या गुंतागुंतीची त्यांना जाणीव नसते. त्याचवेळी अनुभवी व्यवस्थापक मात्र विचारपूर्वक निर्णय घेतात, जोखमी समजून पुढे जातात. बरेचदा निर्णय हे केवळ तांत्रिक अथवा आर्थिक बाबींवर अवलंबून नसतात, मानवी संबंध, कंपनीतील राजकारण हे भारी पडत असते आणि तेथे अनुभवाशिवाय गत्यंतर नसते.

पहिल्यांदाच व्यवसाय करणारे काही उद्योजक, आपल्या अजमावून न पाहिलेल्या कल्पनांनी गुगल-मायक्रोसॉफ्टसारखी कंपनी उभी करणार असल्याचा आत्मविश्वास बाळगतात. केवळ सादरीकरण आणि दुर्दम्य विश्वास घेऊन ते बाजारात उडी घेतात. ज्याचा अभ्यास केला नसतो काही वर्षे 'घासली' नसतात अशा क्षेत्रात केवळ 'इंप्रेशन' महत्वाचे ठरत नाही, तर काम दाखवावे लागते.

डनिंग-क्रुगर इफेक्ट समजून घेण्यामागचा उद्देश इतरांची खिल्ली उडवणे नाही, तर स्वतःकडे डोळसपणे पाहणे हा आहे. आपल्यापैकी प्रत्येकालाच काही ना काही गोष्टी अज्ञात असतात. विशेषतः नवीन क्षेत्रांमध्ये. सगळेच काही 'इलॉन मस्क' नसतात की जेथे जाईल त्यात यश मिळवेल. सर्वसामान्यांना यशासाठी गरज असते ती अपार कष्टाची, बौद्धिक क्षमतेची आणि महत्वाचे म्हणजे नम्रतेची; म्हणजेच "मला माहित नाही" हे स्वीकारण्याची आणि त्यात लाज न वाटण्याची क्षमता.

आपण या मेंटल मॉडेलने ग्रासलो आहे का हे शोधण्यासाठी स्वतःला काही प्रश्न विचारूया. 'या विषयावर आत्मविश्वासाने बोलायला माझ्याकडे पुरेसा अनुभव आहे का?', 'मी अशा लोकांशी चर्चा केली आहे का, जे माझ्याशी असहमत आहेत किंवा ज्यांना अधिक माहिती आहे?', 'मी ठाम बोलतोय, पण हे खरंच ज्ञानावर आधारित आहे का'

भारतीय परंपरेतील एक सुंदर विचार आहे, खरा विद्वान तो नाही की ज्याला सगळं माहित आहे, तर तो आहे ज्याला हे माहित आहे की "आपल्याला अजून खूप काही माहित नाही."

आजच्या सोशल मीडियाच्या युगात प्रत्येकाकडे एक माईक आहे, ऑनलाइन किंवा ऑफलाइन. सर्वांना 'व्यक्त' होण्याची मुभा आहे. अशा काळात, डनिंग-क्रुगर इफेक्ट ही केवळ सावधगिरीची गोष्ट नाही, तर दिशा दाखवणारा एक मानसिक होकायंत्र आहे. तो आपल्याला सांगतो की, बोलण्याआधी थांबून विचार कर, लिहिण्याआधी वाच, नेतृत्व करण्याआधी कार्यकर्ता हो आणि सल्ला देण्याआधी अनुभव घे. सरकार असो, कार्यालय, शाळा किंवा घर, चांगले निर्णय घ्यायचे असतील, तर आत्मविश्वास आणि कौशल्य यामधील अंतर ओळखणं आणि भरून काढणं आवश्यक आहे, नाही का?

[Mental Models](#)
[Dunning Kruger Effect](#)
[Sakal](#)
[Marathi](#)
[Psychology](#)

[Following](#)

Published in Desi Stack

66 followers · Last published just now

Stories related to innovation and technology in India. Also includes discovering various aspects of ancient Indian Knowledge System.

[Edit profile](#)

Written by Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

1.8K followers · 2.1K following

PhD in Geometric Modeling | Google Developer Expert (Machine Learning) | Top Writer 3x (Medium) | More at <https://www.linkedin.com/in/yogeshkulkarni/>

No responses yet

...

Yogesh Haribhau Kulkarni (PhD)

What are your thoughts?

Recommended from Medium

LONG In Long. Sweet. Valuable. by Ossai Chinedum

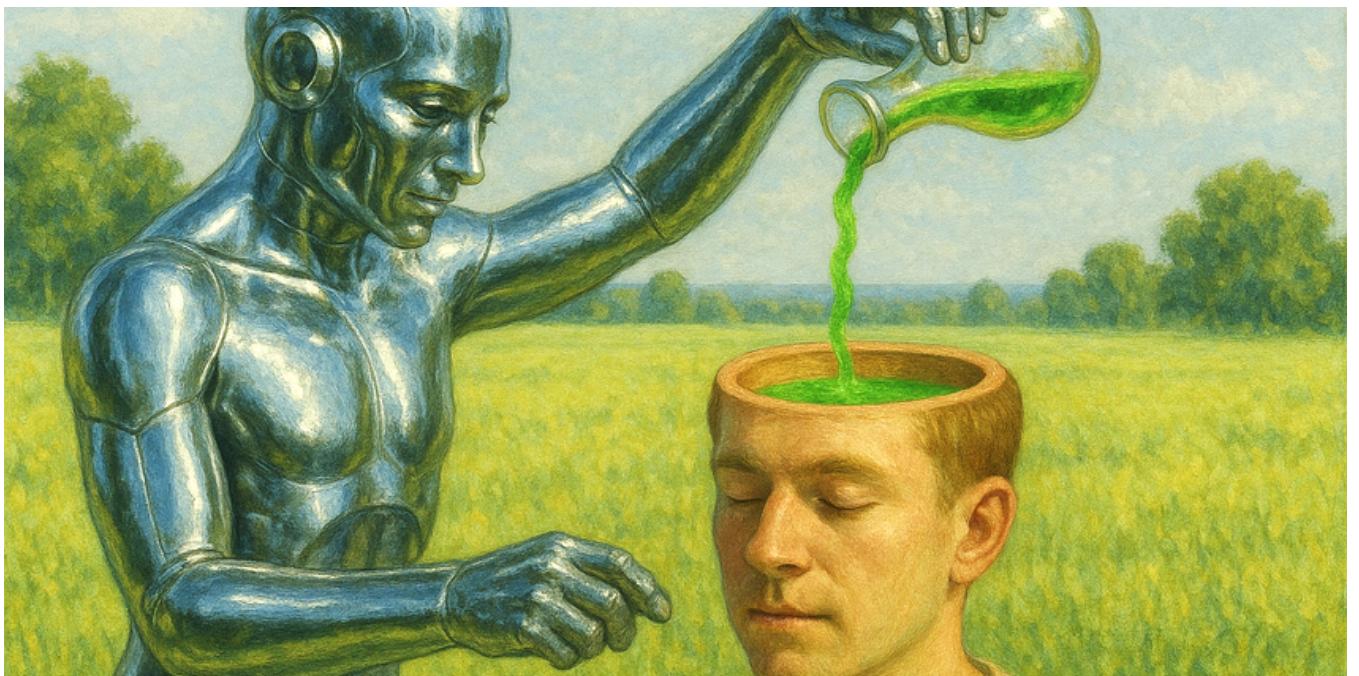
I'll Instantly Know You Used Chat Gpt If I See This

Trust me you're not as slick as you think

★ May 16 ⌘ 12.7K ● 722

...

 Jordan Gibbs

ChatGPT Is Poisoning Your Brain...

Here's How to Stop It Before It's Too Late.

◆ Apr 30 ⌘ 21K 🔍 1023

...

kubernetes

 Sohail Saifi

Kubernetes Is Dead: Why Tech Giants Are Secretly Moving to These 5 Orchestration Alternatives

I still remember that strange silence in the meeting room. Our CTO had just announced we were moving away from Kubernetes after two years...

Jun 7

2.8K

115

...

In ThinkDraft by Singh Bhai

How to Read Someone's Personality in 10 Seconds (Backed by Psychology)

The Subtle Signs That Reveal Who Someone Really Is.

Jan 27

19.6K

541

...

In Write A Catalyst by Adarsh Gupta

How I Study Consistently While Working a 9–5 Full-Time Job

No, I don't wake up at 5 AM. And yes, I have a life.

Apr 21 7K 315

The screenshot shows the IDE interface with the Flutter demo application open. The code in `main.dart` is displayed, showing a simple counter application. The terminal below shows the build process and logs for the Android emulator. The right side of the screen shows the running application on a virtual device.

```

EXPLORER
MYAPP
lib/main.dart
lib/main.dart
lib/test
lib/web
.gitignore
.metadata
analysis_options.yaml
myapp.iml
pubspec.lock
pubspec.yaml
README.md

main.dart X
lib/main.dart extends StatelessWidget {
  _MyHomePageState extends State<MyHomePage> {
    int _counter = 0;
    void _incrementCounter() {
      setState(() {
        _counter++;
      });
    }
  }
}

class MyHomePage extends StatelessWidget {
  @override
  Widget build(BuildContext context) {
    return Scaffold(
      appBar: AppBar(
        title: Text('Flutter Demo Home Page'),
      ),
      body: Center(
        child: Column(
          mainAxisAlignment: MainAxisAlignment.center,
          children: <Widget>[
            Text(
              'You have pushed the button this many times:',
            ),
            Text(
              '$_counter',
              style: Theme.of(context).textTheme.headlineMedium,
            ),
          ],
        ),
      ),
      floatingActionButton: FloatingActionButton(
        onPressed: _incrementCounter,
        tooltip: 'Increment',
        child: const Icon(Icons.add),
      ),
    );
  }
}

```

PROBLEMS DEBUG CONSOLE TERMINAL

2025-03-02T14:37:39Z [android] Running flutter task 'assembleDebug'...
2025-03-02T14:37:39Z [android] Built build/app/outputs/flutter-apk/app-debug.apk
2025-03-02T14:37:39Z [android] Lost connection to device.
2025-03-02T14:37:43Z [android] Syncing files to device sdk gphone64 x86 64...
2025-03-02T14:37:43Z [android] <IDX> Preview running
2025-03-02T14:37:43Z [android] I/Choreographer(7793): Skipped 124 frames! The application may be doing too much work on its main thread.
2025-03-02T14:37:43Z [android] I/Graalloc4(7793): mapper 4.x is not supported
2025-03-02T14:37:43Z [android] W/OpenGLRenderer(7793): Failed to initialize 101010-2 format, error = EGL_SUCCESS
2025-03-02T14:37:44Z [android] I/Choreographer(7793): Skipped 50 frames! The application may be doing too much work on its main thread.
2025-03-02T14:37:46Z [android] D/ProfileInstaller(7793): Installing profile for com.example.flutter

> OUTLINE > TIMELINE

In Coding Beauty by Tari Ibaba

This new IDE from Google is an absolute game changer

This new IDE from Google is seriously revolutionary.

Mar 12 6K 362

See more recommendations